

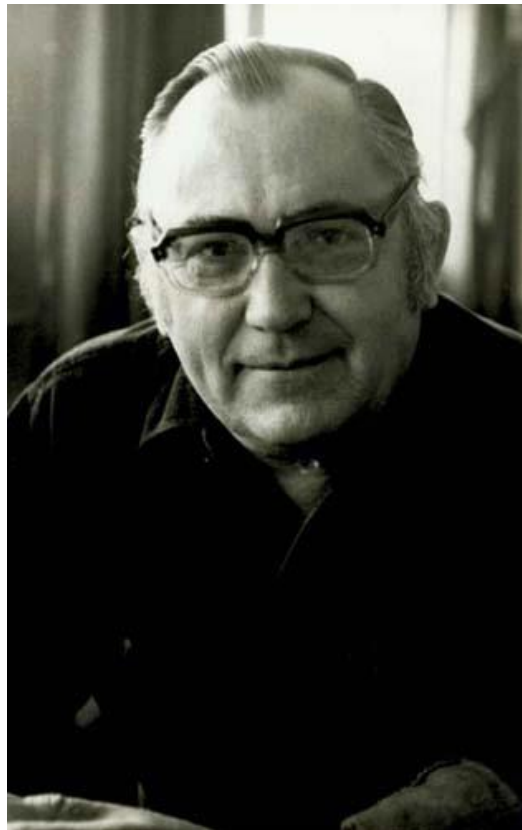
ÉGERHÁZI IMRE FESTŐMŰVÉSZ PÁLYAKÉPE

Szilágyi Eszter

Nyíregyházi Főiskola, Vizuális Kultúra Intézet

Vizuális- és környezetkultúra tanári szak, Ma I. évfolyam

Dr. Jankáné prof. dr. Puskás Bernadett

Tartalom

I. Bevezetés	3
1. Témaválasztás.....	3
1.1 Kutatás	3
II. Tárgyalás	6
2. Az alkotó elhelyezése időben és térben	6
3. „Tanárai” és a kor művészeti szellemisége	8
4. Ars poetica	14
5. Munkássága	17
5.1 Szervező munkássága	18
5.2 Alkotói munkássága.....	21
5.3 Festészeti technikája	26
5.4 Tájképfestészete	27
6. Összegzés.....	30
III. Felhasznált irodalom	32
IV. Képjegyzék.....	35

I. Bevezetés

1. Témaválasztás

A témaválasztás indokai többértékűek. Aktualitását illetően, a dolgozatban szereplő alkotóművész, Égerházi Imre (1925-2001) emlékkiállítása a közelmúltban, 2014. szeptember 19-én nyílt meg Budapesten a Külgazdasági és Külügyminisztériumban.¹ Ez csak egy a művész számtalan kiállítása közül, mégis bárkinek említhetem a nevét, műértő és kevésbé művészetkedvelő embernek, nemlegesen ingatják fejüket jelezve, hogy nem hallottak róla. Magam viszont személyesen is ismertem a Művész urat, „Imre bácsit”. S ez a legfőbb magyarázata a választott témának, mivel Égerházi Imre alkotói személyisége, tevékenysége nagy hatást gyakorolt rám. Kiskoromban, amikor Mogyorósán laktam egészen 8 éves koromig (1991-1999 között) festői környezetben a családommal, a szomszédságunkban állott a „művész hétvégi háza”. Családunk jó barátságot ápolt a szomszédokkal, és kislányként rácsodálkozhattam a temérdek vászonra, ami a nyaralóban lógott, megfigyelhettem a festőt alkotás közben, és érezhettem a festék illatát. Pár évvel később talán ezen élmények alapján választottam jómagam is a képzőművészeti pályát.

Égerházi neve azonban tanulmányaim alatt sosem hangzott el, pedig mindig érdekelt, hogy milyen megítélést kaphat a művészettörténet berkeiben. A művésztől nem sok információt tudtam szerezni egyébként sem, és hosszabb művészettörténeti írást sem találtam róla, így én kezdtem bele az alkotói munkásságának részletesebb felkutatásába.

1.1 Kutatás

Tehát komolyabb művészettörténeti megközelítésből tárgyalt dokumentum, írás nem szól a művésztől. Csak rövid cikkek, katalógusok, albumok foglalkoznak a festővel. Az írások nagy részében pedig inkább művészetszervező tevékenysége domborodik ki, mintsem tényleges alkotói munkássága. Egyetlenegy szakdolgozat foglalkozik ugyan Égerházi Imrével, azonban ez az írás, amely a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán készült,

¹ ÉGERHÁZI ATTILA (SZERK.): *Az Alföld szülötte külföldön - határokon túl Égerházi Imre festőművész szemével.* Időszaki kiállítás a Külgazdasági és Külügyminisztériumban, 2014. szeptember 19 - 2014. december 15. Kiállítási katalógus. Budapest, Gramy-H Kft. Kiadó, 2014, 1-34.

nagymértékben történeti, életrajzi jellegű, a képzőművészeti momentumok felsorolásszerűek, vagy épp csak megemlítettek. Egyébként az írás jól kidolgozott, és sok segítséget és támpontot nyújtott a festészeti és grafikai munkásság felkutatásához. A szakdolgozat azon a honlapon szerepel, amelyet a művész fia, Égerházi Attila szerkeszt és frissít, és amely sok hasznos forrást feltüntet. A kutatásban még fontos szerepet játszottak a különböző kiadványok, kötetek, amelyeket a művész illusztrált, valamint interjúk, riportok, rokonaim elbeszélései és saját emlékeim. Munkámban nagy segítséget kaptam Égerházi Attilától, aki készségesen állt rendelkezésemre, ez úton is köszönöm nagylelkű segítségét. A dolgozatomban ezen kívül felhasználásra került számos, korábban még feldolgozatlan cikk és olyan múzeumok archívumaiban szereplő anyagok, amelyekben a művész kiállított a hosszú évek alatt. Az írásom a művész eddig kevésbé ismert és tárgyalt oldalát is szeretné bemutatni, és felderíteni a máshol csak mellékesen megemlített, Mogyoróskához kapcsolódó viszonyát. Viszont kutatásom elsődleges célja, hogy az autodidakta művész életpályáját objektíven mutassam be, kitérve mestereire, tanulási folyamatára is. Továbbá értelmezni szeretném korának szellemiségét, az alkotási folyamat körülményeit, hogy miért és hogyan jutott el témáihoz, kifejezés módjához. És azt is, hogy hogyan cövekelt le közel 60 évet átölelő munkássága alatt bizonyos műfajoknál és stílusmegoldásoknál, s valójában miért rekedt meg fejlődése egy idő után, noha Égerházi rengeteg képet alkotott igazából azon okból kifolyólag, hogy szerette a festészetet.

1. Égerházi Imre és családom a mogyoróskai alkotóház tornácán, 1997

2. Mogoróska utcaképe jobbra a művész alkotóházával, 1990-es évek

II. Tárgyalás

2. Az alkotó elhelyezése időben és térben

Ahhoz, hogy kellően megértsük a művész festészetét, el kell tudnunk helyezni, mind időben, mind térben, mind pedig szellemiségben az alkotót. Égerházi Imre 1925. szeptember 2-án született az Észak-Alföldön, Hajdúhadházon. Népessége az ekkor épp városi rangot viselő településnek kicsivel több, mint 10.000 fő volt. A művész szülei Égerházi Imre (1896-1966) és Péntek Erzsébet (1898-1993) voltak, akik első gyermeküket - a négy közül - szegény körülmények közé „fogadták”. *„A hajdúhadházi „Miglakhac”-ban lévő Kis új utcában látta meg a napvilágot az ifjabb Imre. A legszegényebbek lakták ezt a környéket, amit úgy neveztek általában, hogy „Miglakhatsz”. Az elnevezés onnan származott, hogy az említett környéken álló viskók, házikók összetákolt rozoga építmények voltak, amelyek bármelyik percben összedőlhettek, így az ott lakók, addig lakhattak, amíg...”*²

3. Égerházi Imre és családja, 1928

² CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatás, szakdolgozat*, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 8.

http://www.egerhaziimre.hu/hirek/CsoszneSzatmariSzilvia_szakdolgozat.pdf letöltés dátuma: 2014. október 5.

Hányattatott, szegénységből induló sorsa végigkísérte gyermekkorát, és befolyásolta művészeti előrehaladását, tanulását, noha a fiatal művészpálánta lelkesedését nem törhették meg a kívülről érkező akadályok, mert bensőjében forrt az alkotási láz, és nem tudott elszakadni a rajzolás és festészet magasabb rendű gondolataitól. Autodidakta módon vált tehát művésszé, s annak ellenére, hogy nehézségek övezték útját, mindig megtalálta és élt az élet adta lehetőségekkel, hogy alkosson. A Krétától a palettáig című önéletrajzi visszaemlékezésében nyomon követhetjük a pénztelenségből fakadó kényszermegoldásait, hogy hogyan is tanult olykor az utcán, és mennyire tudott örülni egy doboz krétának.

Iskolás koráig egyáltalán nem jutott közel festészeti alkotásokhoz, egyedül a Bibliában találkozhatott képekkel. Életének első meghatározó emléke a művészettel kapcsolatban az volt, hogy első osztályos korában a Svájci Vöröskereszt adománya gyanánt kapott egy doboz színes krétát. Visszaemlékezése alapján tudható, hogy mindenki jobb ajándékot kapott, mint ő, ám mégsem cserélte el a krétát. Sőt, papír hiányában a falu fehér falainak rontott, s felhasznált minden felületet, amin rajzolni tudott. Amit látott, azt szinte mind lerajzolta: kutyákat, lovakat, tehenes szekeret, katonákat, és a házakat, utcaképeket... Persze eme ifjonti alkotásmódja a házfalakon nem nyerte el a falusiak tiszteletét, és a falak újrameszelése után „pálcás oktatásban részesült”. Miután a kréta elfogyott, talált tárgyakkal, tégladarabokkal próbált meg rajzolgatni. 1936-ban elköltöztek családjával Debrecenbe, melynek egy igazi előnyét látta, hogy vasárnaponként a templomi szertartást követően ellátogathatott a Déri Múzeumba, ahol megismerkedhetett ténylegesen a képzőművészettel. Ötödik osztályos korában már kis megtakarított pénzéből tudott vásárolni egy olajfesték készletet, s mellé ecseteket, egyik osztálytársa elhunyt apjának festészeti felszerelését.

Habár a festék használatát nem nagyon ismerte, mégis hihetetlen öröm töltötte el a festékkészlettől. Tenyerébe minden nap nyomott egy kicsit a különböző színekből, és azt szagolgatta, még szülői unszólásra sem akarta lemosni az értékes anyagot. Édesapja a MÁV igazgatóság nyomdájában kapott állást, s fiának nagy nehezen tudott szerezni pár papírlapot és néhány ólomdarabot a rajzoláshoz. Ám apja, aki mellel színvak volt, egyáltalán nem támogatta a fia művészi ambícióit. Égerházi természetesen arról álmodozott, hogy a Kollégiumban tanulhat tovább, s tanára is bízta és dicsérte tehetségét, ám végül a hajdúhadházi polgári iskolában kötött ki, mert ez kevesebbe került a családnak. A polgári iskolában mindezek ellenére mégis mindig rajzolt. Egyszer egy jeligés rajzversenynek mind a három díját elnyerte. Az iskola végeztével Budapestre akart menni festőiskolába, de eme

tervének is gátat szabott a pénztelenség, s a családi ellenállás, miszerint inkább egy „rendes” hivatást kellene választania.³

Ezen életrajzi történések tömör összefoglalásának megismerése közben kikristályosodik az olvasó előtt, hogy mennyit küzdött a hivatásáért. És ennek fényében a későbbiekben érthető, hogy miért segítette az általa vezetett alkotótáborokon keresztül a pályakezdő festőket, fiatalokat, amatőröket.

3. „Tanárai” és a kor művészeti szellemisége

Érdemes sorra venni azon festők, művészek nevét, akik ifjú korában s a későbbi éle szakaszaiban nagy segítségére voltak Égerházinak a festészeti és grafikai eljárások elsajátításában. A tárgyalt művész egyfajta sajátos szabadiskolában vett részt élete során, és józan gyakorlati érzékére hagyatkozva ismerte meg igazából a festészet rejtélyét. A különböző művészekről mást és mást sajátított el, így szerzett egy adott szintű, de széles körű, sokrétű tudást. Persze, feltehető a kérdés: Mi lett volna, ha eljut a Képzőművészeti Főiskolára, vagy egyéb intézménybe, ahol még többet tanulhatott volna?

Egyszer az 1990-es évek végén Égerházi így nyilatkozott Komiszár Jánosnak mestereiről: Menyhárt József barátja és tanára is volt, akinek nagyon sokat köszönhetett életében, és sokaktól tanult még, például Veress Gézától, Balla Lászlótól, Félegyházi Lászlótól. Természetesen az említésben nem tudott mindenkit felsorolni, akik nagy hatást gyakoroltak rá. Ugyanebben az interjúban mondta el, hogy Paul Gauguin posztimpresszionista festő áll nagyon közel a szívéhez, és az ő munkásságából is merített az alkotó.⁴ Tehát főleg önéletrajzi írásaira támaszkodva, a következő sorokban érintőlegesen, hozzávetőleg időrendben bemutatásra kerülnek azok a művészek is, akik tanítása, alkotói munkássága hozzájárult Égerházi egyéniségének kialakulásához. Fontos megismerni, hogy a „tanárok” miként, és milyen témákat vonultattak fel a vásznaikon, mert így tudjuk csak megközelíteni, és megérteni Égerházi Imrét.

³ ÉGERHÁZI IMRE: *Krétától a palettáig* - önéletrajzi írása, 1992.
www.egerhaziimre.hu Letöltés dátuma: 2014. október 6.

⁴ KOMISZÁR JÁNOS : *Újra „szóla” paraván - műterem mikrofonközelből*, interjú Égerházi Imrével, Debrecen 1999. http://www.egerhaziimre.hu/kritikakmeltatasok/komiszar_99.html
Letöltés dátuma: 2014. október 26.

Tanulási folyamata igazán Debrecenben kezdődött, amikor is 1936-ban családjával a városba költöztek.⁵ Hajdú-Bihar megye központja épp ebben az időszakban, a XX. században első felében ébred fel művészeti szempontból, mert korábban nem kapcsolódott bele a város és környéke szervesen a művészeti életbe, nem volt a vidéknek jelentős művésze. Azonban 1901-ben megalakul a Debreceni Műpártoló Egyesület, amely 1937-ben Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete néven működik tovább, valamint még 1927-ben létrejön az Ady Társaság képzőművészeti osztálya. Mivel az utóbbi a Műpártoló Egyesület kilépett tagjaiból alakult, a két társaság ellentétes művészeti irányzatok támogatóiból állt. Az 1920-as években, a képzőművészetben, Debrecenben is elkezdődött a modernebb vonulatok kialakulása, de voltak természetesen, akik az újításokat elvetették, így a művészeti élet két pártra szakadt, mint ahogy a két társaság ezt jól reprezentálja. A Műpártoló Egyesület tagjai voltak többek között az évtizedekben: Balczer György, Bánszky Tamás, Csürös Béla, ifj. Kovács János, Nagy Ferenc, Nagy Sándor János, Dobi Oláh István, Toroczki Oszvald, Balla László, Katona Gyula, Kampler Kálmán, Maghy Zoltán, Menyhárt József és mások. A kevésbé népes Ady Társaság képzőművészeti osztálya tagjai pedig: Medgyessy Ferenc, Vadász Endre, Káplár Miklós, Félegyházi László, Smurák József voltak.⁶ A két csoport tagjai természetesen változtak, és átvándorlás is történt például Menyhárt József személyében, amikor a Műpártoló Egyesület megszűnt. Az Ady Társaság képzőművészeti osztálya vált népszerűbbé, ismertebbé, míg a hagyományőrző, természetelvű és természetutazónó Műpártoló Egyesület vidéki szinten maradt. A II. világháború után ezen okból kifolyólag is az Ady Társaság művészi osztálya lesz az, amely továbbviszi a képzőművészeti fejlődés lendületét. Mindenesetre a két csoport munkássága sokat változtatott a keleti országrész képzőművészeti megítélésén. A második világhézagást követően Debrecen rövid ideig fővárosi szerepkört tölt be, miután 1944. október 19-én felszabadítják a várost, és rá két hónapra megalakul az Ideiglenes Nemzetgyűlés és a Nemzeti Kormány egészen 1945. április 11-ig.⁷ Ám ez a pár hónap megmozgatja a társadalmat, és felpezsdül az újítani vágyó város. Ötletek, viták születtek ebben az időszakban és a város művészeti és kulturális központtá változott. Persze, ahogyan azt Bíró Lajos írja: „Nem művészeinek teljesítménye javult fel, hanem az innen kiinduló szervezkedési kísérletek állították a várost a középpontba”. Ilyen kísérlet keretén belül

⁵ CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása*, szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 12.

⁶ BÍRÓ LAJOS: *Képzőművészeti Szervezkedés Debrecenben 1945-1949* 1-3.o in.: GAZDAG ISTVÁN (SZERK.): *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve VII.* 1980 <http://www.hbml.archivportal.hu/data/files/144622439.pdf> Letöltés ideje: 2014. november 4. 73-95

⁷ BÉNYEI MIKLÓS: *A felszabadult Debrecen sajtója (1944 október-1945 április)* I. rész 1.o in.: GAZDAG ISTVÁN (SZERK.) - *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve X.* 1983, 59-69. <http://www.hbml.archivportal.hu/data/files/144701208.pdf> Letöltés ideje: 2014. november 4.

próbálták a debreceni művésztelep beindítását is 1947-ben, azonban már ekkor kikerült a város a figyelem középpontjából és alábbhagyott a lendület, így csak 22 évvel később sikerül az alapítás. A felsorolt alkotók és tanítványaik nagyrészt tájképfestészettel foglalkoztak még a XX. század második felében is. Emellett figurális kompozíciókat alkottak, ami a portréfestészet műfajában mutatkozott meg leginkább. A debreceni alkotókat természetesen valamelyest befolyásolták az európai újító vonulatok, izmusok, mégis megmaradtak a hagyományosabb vonal mellett.⁸

Önéletrajzi visszaemlékezéséből tudjuk, hogy Égerházi fiatakorában gyakran látogatta a Déri Múzeumot, és ott kitűnően megfigyelhette az elődök alkotásait. Akkoriban az intézmény még alig létezett pár éve. Noha már előtte is volt a városban múzeum, de Déri Frigyes nagyvonalú adományának köszönhetően lehetőség nyílt, hogy a Városi Múzeumot, a Városi Képtárat és a Városi Közművelődési Könyvtárat egyesítve egy eklektikus épületegyüttesben kapjon helyet az egyesített Múzeum, hogy a környék „kulturális bázisának” küldetését töltsse be.⁹ Hivatalosan a Déri Múzeumot 1930. május 25-én nyitották meg ünnepélyes keretek között.

Ekkor, az 1930-as évek második felében, találkozott Égerházi Imre Debrecenben az utcán festő Nagy Ferenc (1892-1970) személyével, aki mellett „árnyékként” állva vehette először szemügyre az olajfestés technikáját.¹⁰ A városban, a helyi Grafikai Műhely tagjaként és rajztanári pozíciót is betöltő művészként Nagy a grafikai élet fejlesztésébe is komoly erőfeszítéseket fektetett.

Balla László (1906-1973), aki később ténylegesen tanári szerepkört tölt be a festő életében, szintén az utcán festett, mégpedig a Mátyás király utcában.¹¹ Égerházi életrajzi visszaemlékezésében azt írja, hogy szerkesztést és olajtechnikát tanult a mestertől. Mellé szegődött festegetni, s teljesen átvette Balla foltfestészetét és expresszív kifejezőerejét. Égerházi egyedi stílusának kialakulásában állítható, hogy Ballának nagy szerepe jutott, noha Égerházi túllépte, átalakította mestere ecsetkezelését, színhasználatát. Balla László

⁸ NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA: *A debreceni grafika két évszázada*, megnyitó beszéde a debreceni Ajtósi Dürer grafikusművészek alkotásainak kiállításának megnyitóján 2007. Reményik Sándor Galéria in.: Szabadság- Erdélyi Közéleti Napilap Archívuma. <http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,PArticleScreen.vm/id/3298> Letöltés dátuma: 2014. október 26.

⁹ DR. ECSÉDI ISTVÁN, DR. SÓREGI JÁNOS (SZERK.): *Jelentés, Debrecen szabad királyi Város Déri Múzeumának 1930. évi működéséről és állapotáról* (A Múzeum berendezésének és megnyitásának történet) Debrecen: Városi Nyomda 1931, 1-3.

¹⁰ ÉGERHÁZI IMRE: *Krétától a palettáig*, uott.

¹¹ CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása*, szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 14.

legkedveltebb témája a tájkép volt, amely a dolgozatban tárgyalt művésznél is a legkiemelkedőbb szerepet tölti majd be.

Etei Tóth Mihály autodidakta debreceni festőről pedig így emlékezett Égerházi Imre: „*Több vonatról lemaradtam, mert nem tudtam elszakadni az ablaktól. Leginkább klasszikusokat másolt, és végig követhettem a másolás minden mozzanatát. Amikor később egyszer elmondtam neki, hogy milyen sokat tanultam tőle, nem akarta elhinni.*”¹² Az állomásfőnök egy szobában festett, a fiú pedig az ablakon belesve bámulta őt, így érthető, hogy Etei nem sejthette, hogy mit tanult tőle, pedig a klasszikus másolása kihagyhatatlan eleme volt a képzőművészeti oktatásnak.

Feld Lajost (1904-1991), a Magyar Képzőművészeti Főiskolán tanult festőt, grafikust az önéletrajzában Égerházi zárkózott embernek írta le, aki ennek ellenére elősegítette fejlődését. Kassán ismerte meg a művészt, amikor 1942-ben elkerült oda postanövendékként tanulni. „*...a Vársánc utcában láttam egy törpét festeni. Kicsi széken ült, aquarell képet festett az utca egy részéről, ő volt Feld Lajos. Ha csak tehettem, a megbeszélt helyen és időben mindig ott voltam, és néztem, hogy dolgozik. Később összebarátkoztunk, és gyenge aquarelljeimet szíves szeretettel korrigálta.*”¹³ Feld realisztikus és aprólékosan kidolgozott műveivel elősegíthette Égerházi eme megfigyelőképességének a kifejtését.

Az 1950-es években Égerházi a Piarista Gimnázium épületében az 1947-től működő Debreceni Szabadiskola tagjává vált. Veress Géza, Balla László, Menyhárt József és Félegyházi László voltak a tanárai rövid ideig, mert immár hivatalnoki állást töltött be és nagyon hosszú ideig csak a munka után szabadulhatott a vágyott, megfesteni való világhoz. Ráadásul kis idő elteltével a Szabadiskolát megszüntették, helyette szakköröket hoztak létre, s így alakult a Városi Szakkör.¹⁴

Legkiemelkedőbb mesterének a festő Menyhárt Józsefet (1901-1976) tartotta,¹⁵ és a legtöbb Égerházit említő írásban, a katalógusaiban is őt nevezik igazi mesterének. Az ízig-vérig debreceni művész – hisz itt született és itt is halt meg – Égerházihoz hasonló sorsú ember volt, mert mindketten szegény körülmények között autodidakta módon tanultak, és csak idősebb korukban teljesedett ki igazán alkotói tevékenységük. A mestere nagy hírnévre ex

¹² ÉGERHÁZI IMRE: *Krétától a palettáig* uott.

¹³ uott.

¹⁴ Égerházi Imre interjú, Debrecen, 1999. június 28. 11.o

¹⁵ *A Hortobágyi Alkotótábor*, katalógusa, Debrecen: a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata vámospércsi nyomdája 1989. 1.o.

libris műveivel tett szert a pályája elején¹⁶. Menyhárt mind grafikai, mind festészeti munkáiban az erős fényárnyék-hatást hangsúlyozta, ami plasztikussá tette műveit. Hasonlóságuk megfigyelhető műveikben, sőt hozzá kell tenni, hogy ha Égerházi a „Hortobágy festője” kifejezést alkalmazták, akkor ugyanígy Menyhártot a „Debrecen megörökítőjének” titulálhatjuk, mert megrögzötten a debreceni utcákat, házakat ábrázolja. A visszafogott színhasználat és a komolyam megszerkesztett kompozíciója visszaköszön Égerházi festményein is, noha puhább formában.

Veress Géza (1889-1970) életművének nagy részét tájképek alkották, de ezen kívül kedvelte a csendélet és életkép műfajait is. A változatos természetet tartotta a legszebbnek, amely szerint minden képzeletet meghalad, mert még a képzeletbeli képek alapja is csak és kizárólag a látott, tapasztalt természeti világ lehet.¹⁷ Égerházit abba az irányba terelte, hogy a művész kedvelje és értékelje a környezet különböző ábrázolásmódjait.

Bíró Lajos (1927-2010) Égerházinál fiatalabb, ám szokatlanul a 1960-as években ő is a tanulását segíti, és hasznos tanácsokkal látja el.¹⁸ Az a tény, hogy a fiatalabb művész tanította, azzal magyarázható, hogy Égerházi nem tanulta kötött képzési keretekben a rajzot, festészetet,

4. Égerházi Imre: Holló László

csupán autodidakta módon. Emiatt indult későn pályája, s mivel szerényebb képességű, tehetségű, még majdnem negyven éves fejjel is oktatásra szorult. Bíró 1961-ben költözött Debrecenbe, majd 1962-től ő válik a Városi szakkör vezetőjévé, később a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti kör tanára volt 25 éven keresztül.¹⁹

Holló László (1887-1976) Munkácsy és Kossuth díjas festő munkásságát a szintén foltszerű, erőteljesen expresszív festésmód határozza meg, amit drámai módon tálal szíkontrasztokkal, és ecsetkezelésével. Holló is, mint az előbb vázlatosan bemutatott

¹⁶ VITÉZ FERENC (SZERK.): *Nézőpont* (Irodalom-Kultúra-Művészetek), Toronynapló 2007, II. évfolyam 20. és (9. kötete) Debrecen: ONIX Nyomda 2007. december, 30.

http://epa.oszk.hu/02100/02183/00007/pdf/EPA02183_NezoPont_09_2007_december.pdf Letöltés dátuma: 2014. november 3.

¹⁷ GAZDA LÁSZLÓ: *Találkozások* (Válogatás 25 év kiállításmegnyitó beszédeiből) „Egy művész vallomási a természetéről” Veress Géza 1984-es emlékkiállításának megnyitóbeszéde alapján Debrecen, 2002, 34-35.

¹⁸ CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása* című Szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 18.

¹⁹ *Bíró Lajos festőművész kiállítása*, katalógus, Debrecen: Szabadság lapnyomda, 1970.
<http://jadox.meliusz.hu/jadox/portal/displayImage.psm?docID=403066&secID=11286> Letöltés dátuma: 2014. november 3.

művészek, legfőbb témájaként a paraszti élet jeleneteit kedveli, és a pusztá, a kedves táj fontos szerepet kap nála. Égerházit is expresszív festésmódra bízta, miután a 1960-as évek elején Menyhárt József közreműködésével megismerkedtek a Déri Múzeum kiállítótermében. A művész saját maga bevallotta, amikor Holló Lászlót méltatta, hogy néhány alkotása igencsak „Hollósra” sikeredett. Viszont csakhamar rálelt saját, kezdetben még éretlen kifejező nyelvére, és Holló László nagymértékben bátorította, hogy erről az útról ne térjen le. Holló még egy fontos dolgot hangsúlyozott tanítványának, hogy a rajz nagyon lényeges. „*Nem lehet művész az, aki nem tud rajzolni.*”²⁰ Külön érdekesség, hogy Égerházi 1995-ben Holló László-díjat kapott.²¹

Összességében megállapítható, hogy Égerházi tanárai összességében nem lépnek túl a vidéki festészet határain. Sőt, nagyobb részük a már említett Műpártoló Egyesület tagjai voltak, így a hagyományosabb festésmód hívei táborába tartoztak. Témaválasztásuk nagy általánosságban a tájkép- és portréfestészetre terjed ki, amittől a tárgyalt művész sem tudott elszakadni, vagy ezen túllépni. Fontos azt is megállapítani, hogy egyik tanára sem volt országos viszonylatban nagyhírű, elismert művész. (Talán Holló László volt a legelismertebb a mesterei közül.)

5. Holló László: Tanyán

6. Veress Géza – Tisza

7. Menyhárt József –Elhagyott udvar

²⁰ ÉGERHÁZI IMRE visszaemlékezése Holló Lászlóról – *Nagy művész, igaz tiszta ember volt* 1997 in.: VITÉZ FERENC (SZERK.): *Nézőpont* (Irodalom-Kultúra-Művészetek), Kalendárium folyóirat 2009, (IV. évfolyam) 20. és 21-22 kötete 2009/január,február (175.o.)

²¹ http://www.egerhaziimre.hu/kituntetesekek/1995_hollolaszlodij.html Letöltés dátuma: 2014. november 19.

4. Ars poetica

Égerházi Imre írásban is megfogalmazza alkotói munkássága alappilléreit. Érdekes megvizsgálni az ebben a hitvallásban leírtakat, és értékelni, hogyan valósultak meg művészetében. A szöveget teljes terjedelmében tüntettem fel, hisz csak így lehet elemzésébe bocsátkozni, mintsem csupán egy részét kiragadni.

„Úgy érzem, hogy akkor vagyok igaz, ha követem a valóságot, ha festézetemben korunk társadalmi, emberi, érzelmi viszonyai tükröződnek. Festek, rajzolok, ahogyan belsőm diktálja. Nem spekulálok, nem igazodok az éppen soros "divathoz", nem igyekszem olyan képet festeni, amelyik mindenáron az "újat-keresés", a kísérletezés jegyében születik.

Szeretem viszont, ha mond a képem valamit a nézőnek, ha köztünk a kép által kapcsolat teremődik. Szeretem a tiszta képi rendet, a színek harmóniáját. Kerülöm a harsányságot, a sok mindent takaró homályt, a meghökkentő abszurdumot. Nem akarok "polgárt pukkasztó" lenni. A szép esztétikum nyelvén szeretnék beszélni.

Nem vagyok híve a nagy váltásoknak, a 180 fokos fordulatoknak. Kis lépésekkel igyekszem korszerű lenni. Igyekszem viszont megérteni és elfogadni mindazokat, akik "másképpen" gondolkoznak, még akkor is, ha a könnyű siker divatlován lovagolnak.

Hiszem azt, hogy a művészetnek jövője van és ez: nem a képtelen képé!

Kevés alkotónak adatik meg, hogy teljesen új utat törjön és teremtsen a művészetben. Nagyon nehéz ma már olyat alkotni - nem csak a festészetben -, hogy valakit valakivel ne lehetne rokonítani, kapcsolatba hozni. A "saját nyelven beszélés" a legnehezebb. Egy olyan kifejezési forma, amely csak az alkotójára jellemző. Nem kis munkámba és időbe került, míg a meglévő izmusokból és saját elképzeléseimből sikerült egy rám jellemző forma- és színvilágot kialakítani. A konstruktív kubizmus két dimenziója elmerévitette a képeimet, ezért az impresszionisták pointilista levegőjét kellett kölcsönvenni, hogy éljenek a képek. Látszatra - mind minden, ami már megoldott - egyszerű. A megszokott perspektíva helyébe a "lapok" egymás elé és mögé helyezésével kellett a távlatot megoldani. A "márványozás", a "rárakás", a "visszakaparás" csak dúsította a képi felületet.

Nem tartom bántónak - épp ellenkezőleg -, amikor művészeti írók munkásságomat rokonították a magyar szecesszióval, az alföldi festészettel. Nagy veszteség lenne a művészetben, ha annak nemzeti jellege teljesen megszűnne, de az sem jó, ha csak az dominálna.

Mivel magyarnak születtem, ha író lennék, magyarul írnék, ha zenész lennék, támaszkodnék a hagyományokra is, ezért természetesnek találom, hogy festészetemben ezek feltalálhatók. Legszívesebben a Hajdúság, Hortobágy, Erdély tájait, embereit rajzoltam, festettem. De Ady, Krúdy, Petőfi, Csokonai, Rákóczi, Dózsa, Bocskai, Kodály, Bartók is ecsetem alá került. Festettem Európa, Ázsia igen sok országában, ahol megfordultam, vagy művésztelepen voltam. Megismertem a kortársak művészeti törekvéseit, találkoztam a korábbi alkotók eredményeivel, s mindez segített önmagamot megtalálni, hitemben, munkásságomban megerősíteni.”²²

Tehát a festő az igazságot akarja lefesteni, a saját maga által látott, érzett igaz valóságot. Noha nem akar a XX. század második felének nagy neoavantgard izmusaihoz hasonlítani, és elveti a teljes, nonfiguratív absztrakciót, mégis a saját festésmódja is az absztrahálás útján született meg. Viszont az absztrakciónak van egy folyamata, ami talán legjobban Piet Mondrian fasorozatán tűnik szembe legjobban, amikor a különböző képeken tanulmányozható, hogyan fokozza egyre-egyre jobban a formákat egy geometrizáló formavilág felé. Mondrian „az a festő, aki az objektív absztrakció lehetőségeit annak végső logikai határig kifejlesztette.”²³ Égerházi is egy ilyen úton indult el a teljesen realiztikus festésmóddal szakítva. Ő maga mondja, hogy mennyire nehéz volt a burjánzó izmusok időszakában megtalálnia saját útját, „saját fáját”. Mégis a véletlen művének köszönhető, hogy megtalálta a rá oly jellemző festészeti formanyelvet: az olajfestés technikája mellett ugyanis a monotípiát kedvelte legjobban. Még egy 1960-es évekbeli napon túl kevés hígítót használt a monotípia készítése közben és a festék leragadt. Ezért terpentint permetezett a levegőbe a festék felé. A leszálló oldóanyag elkezdte bontani a festéket, ami érdekes fraktúrát képezett, mintha egy pointillista képre hasonlítana. Hirtelen ötlettől vezérelve egy lapot vett elő, és rárakta a festékfoltra. Az eredmény arra inspirálta őt, hogy egy egész éven keresztül azon kísérletezzon, hogy mindezt hogyan tudja megjeleníteni az olajfestészeti technikával.²⁴ Miután már megvolt a technikai tudás, elmondása szerint már egyszerű volt a további alkotási folyamat, így tehát az 1968-69-es években megszületett saját festészeti kifejezésmódja.²⁵

²² ÉGERHÁZI IMRE: *Hitvallásom* http://www.egerhaziimre.hu/eletraiz_hitvallasom.html Letöltés dátuma: 2014. október 9.

²³ HERBERT READ: *A modern festészet*, Budapest: Corvina 1968, 181.

²⁴ Égerházi Imre - Olajfestés címet viselő riportrészlete alapján in.: A debreceni Alföld televízió riportja 1999 http://www.egerhaziimre.hu/pictures/olaj_festes.mpg Letöltés dátuma: 2014. október 9.

²⁵ Égerházi Attila közlése alapján 2014.

A Picasso és Braque nevével fémjelzett kubizmus is valamelyest érzékelhető farostjain bizonyos részletekben. Barnás tónusok, földszínek és egyszerűsített formavilág tűnik fel, és feldereng a Cézanne-i hagyomány. Ám Égerházinál, ahogy a többi magyar művésznél is, a kubizmus jellemzői mérsékelten jelennek meg. A magyar festészet lassan, és „tapogatózva közeledett” az izmus felé. Sőt még az 1943-as évben Hamvas Béla „trükknek” és „irracionalista értetlenségnek” nevezte.²⁶ S persze Égerházinak nagyon nehéz lehetett volna a feladata, ha kubista formavilágot akart volna létrehozni, mert példa nem akadt a környezetében, és maga vallja be, hogy „elmeredtek” a képei a különböző próbálkozások során. Habár ars poeticájában az impresszionizmust és kubizmust említi, nem állítható, hogy csak ezekből az izmusokból kölcsönzött volna inspirációt. Jól ismert ugyanis, hogy az 1940 – és 50-es években olyan irányvonalat vesz a művészet, melyben a szubjektivitás momentuma erőssé válik a háborúk és történelmi politikai események után. Az absztrakt művészet teret hódít az USA-ban és Európában egyaránt. Az absztrakció egyfajta világnyelve lesz a vizuális kommunikációnak. Az absztrakt expresszionizmus „képtelen képei”, amelyeknek nincs közük a valós tájképhez vagy portréhoz, hatalmas teret hódít. Pollock után a gesztusfestészet, akciófestészet következtében a figuralitás elveszni látszik. Égerházi Imre egy helyen úgy nyilatkozik, hogy zavarja, hogy a múzeumokban csak firka festészetet lát.²⁷

Persze az absztrakt expresszionizmus nem írható le pár mondatban, így meg kell említeni a „meditatív” vonalát, mely Mark Rothko és Barnett Newman munkásságával reprezentálható. Nyugodtabb és foltszerűbb a látvány, a képek hatására az emberekben beindul egy asszociációs képesség és a vásznakra különböző tájakat képzelnek. Ez a képi világ annak ellenére, hogy oly szoros kapcsolatban áll az erőteljes absztrakcióval, mégis rokonítható Égerházi Imre munkásságával. Hasonló nagy színsávok vannak jelen, mint az említett művészeknél, viszont Égerházi tovább építkezik és a színsávokba a látott élmény alapján különböző elemeket helyez, ami visszahúzza őt egy realisztikusabb világba. Ugyanakkor, ha kísérletet teszünk egy-egy Égerházi kép kisebb kiemelt részleteinek önálló megfigyelésére, az eredmény egy Rothko képhez hasonló alkotás lesz, amelyben a színvilág ötvöződik egy kubista képpel. Európában inkább a lírai absztrakció követői működnek. Így a tasizmus, azaz folt művészete, a francia „tache” (folt) kifejezés nyomán. Az absztrakció a XX. században

²⁶ SZÉKELY ANDRÁS (SZERK.): *A kubizmus (Válogatás a mozgalom dokumentumaiból)*, Gondolat Kiadó 1975, 44.o

²⁷ KOMISZÁR JÁNOS: „Szóla” *Paraván*, 1998 In.: KOMISZÁR JÁNOS: *Színes paletta*, 2004
http://www.egerhaziimre.hu/hirek/eletrajz_20070706_2.html Letöltés dátuma: 2014. október 9.

mindvégig megmarad a 1960-as években megjelenő pop-art ellenpólusaként, és újabb vonalai születnek.²⁸

Magyarországon a II. világháborút követő időszakban nem volt egyszerű szabadon alkotni. Az erős Rákosi és később Kádári rendszerben elvetették az izmusokat. Sőt az 1940/50-es években még a nagybányai festőcsoport bizonyos megoldásait is kritizálták. A művészet követendő példájának pedig a realizmust állították, kiemelkedő festőknek pedig Munkácsy Mihályt és a történelmi témájú képeivel híressé vált Benczúr Gyulát. Ez az időszak nyomot hagy Égerházi festészeti tevékenységében is. Ékkor készülnek szocreál jellegű művei (pl. Épül Debrecen 1967, Munkások 1960). A politikai hatások ellenére az absztrakció művészete hazánkban is gyökeret vert. Aztán az 1968-as évtől kezdve az Iparterv neoavantgárd művészeti csoporttal ténylegesen megjelentek a külföldi vonalatok párhuzamai a hazai művészeti életben. Bak Imre, Nádler István, Keserű Ilona mind-mind olyan alkotó, akik Égerházi Imre kortársaiként a nonfiguratív festészet éllovasaivá válnak. Azonban ez a művészet Égerháziból éppen az ellenkezőjét váltotta ki. Ami egyfajta paradoxon, hisz ő is tudatos-tudattalan módon az absztrahálás útján alkotja absztrakt jellegű és persze kevésbé absztrakt műveit, csak nem redukálja le teljesen a formákat. Természetesen a művész egy bonyolult időszak alkotója és sok hatás éri. Épp ezért életműve elég eklektikus. Erről tanúskodnak korai, figurális, realista képeit követően a finom, lágy monotípiá csendéletei és a későbbiekben hosszabban tárgyalt, komolyan megszerkesztett tájképei.

5. Munkássága

Óriási, nemes, és fáradhatatlan szervezői munkásságát a dolgozat szempontjából csak érintőlegesen szeretném taglalni, noha tagadhatatlan e munkássága, mivel szinte mindenütt, ahol említésre kerül a művész neve legfőképpen e képességét hangsúlyozzák. Vidéken a művészeti élet szervezésének még nagyobb volt a jelentősége. Az alföldi, hortobágyi tájról készült különböző alkotások megszületésében a művész nagy szerepet játszott, és segített szülőföldje, vidéke megismerésének lehetőségeit kiterjeszteni. Égerházi Imre élete során sosem szűnt meg cselekedni. Az alkotótáborokban, művésztelepeken való részvétel s később vezetésük, megannyi kiállítás, és a festők számára rendezett események mellett mindig jutott ideje egyéb dolgokra is, és polgári, hivatalnoki munkáját sem hanyagolta. (Az

²⁸ HERBERT READ: *A modern festészet*, Budapest: Corvina 1968, 199-267 o.

alkotómunkához néhányszor ugyan fizetés nélküli szabadságot kért és kapott munkahelyén.) Persze állítása szerint kevés ideje maradt családjára és igazi szenvedélyére.

Az emberek által kedvelt, nyugodt, empatikus személyisége mindvégig érvényesült. Debrecen, Hajdúböszörmény, Hajdúhadház, Gyergyó csak a leggyakrabban említett városok, ahol jelen volt a közéletben, de még Mogyoróskán is bekapcsolódott a falu vérkeringésébe. Az 1990-es években volt, hogy egy-két havonta jutott el az „Istenháta mögötti” Zempléni településre, de vállalta az utat, volt, hogy néhány ott töltött óra miatt. Mindenesre szerette a falut, mert saját fényképeket készített, hogy képeslapot szerkeszthessenek a falunak. Alkotóházát 1975-ben vásárolta. Az egyszerű parasztházhoz tartozó istállóból került kialakításra a műterem pár év elteltével. Alkotótáborait, nevezetten a Hajdúböszörményit és Hortobágyi Alkotótábor résztvevőit szívesen invitálta kirándulásra Mogyoróskára. (Haláláig folyamatosan felkereste Mogyoróskai községét és alkotott a házban).²⁹ Érdekes azonban, hogy a környékről, azaz Mogyoróskáról, Regécről és a Zempléni tájról összesen 18 festményt készít, ami tájképeinek számához képest elenyésző.

Édesapám az említett 1990-es időszakban görög katolikus papi szolgálatot teljesítet a faluban. (Csak egy templom áll a településen mai napig). Égerházi Imre volt, aki felhívta édesapám figyelmét, hogy a parochia udvarán álló favágó ólban bizony egy szép oltárkép hánykolódik. Nem sokkal később, 1992-ben sikerült megszervezni, hogy a megtalált képet ismerősei restaurálhassák Debrecenben, ami meg is történt több másik képpel együtt.

8. Égerházi Imre: Mogyoróska

9. Égerházi Imre: Zempléni nyár

10. Égerházi Imre: Boldogkőváralja

5.1 Szervező munkássága

Debrecenben a XX. század második felétől - s előtte is - élt a hagyomány, hogy támogatták a városban élő művészeket. (A vendéglátósok szívesen látták a művészeket vendégül egy ingyen kávéval, uzsonnával.) A Hajdú-Bihar Megyei Vendéglátói Vállalat, illetve későbbi

²⁹ Égerházi Attila közlése alapján 2014. október.

jogutódja, a Cívis Hotel Gasztronómiai Rt. műpártolása is több évtizedes tradícióra tekint vissza. Az említett időszakban maga a kultúrpolitika is szinte kötelező programok készítésére sarkallta a vállalatokat. Előadóestek, szórakoztató műsorok mellett képzőművészeti alkotásokat vásároltak, s létrejöhetett 1975-76-ban a Hortobágyi Művésztelep.³⁰ Emellett ki kell emelni a hotelek fontosságát is a városban, mint az Arany Bika Szálló vagy a Hotel Délibáb, amely épületek szobáiban, halljaiban megjelenhettek a falakon a város és környék neves és kevésbé ismert alkotóinak művei, ami sokszor népszerűséget és hírnevet hozott. Égerházi Imre is készített egy pannót a neves Grand Hotel Aranybika Konferenciatermébe Mórícz Zsigmond és világa (1997) címmel. Valamint a Krúdy étteremben volt látható a Vörös postakocsi (1978) című munkája, mely a helyiség átalakításakor tönkrement.³¹ Égerházi egyébként Presszótárlatokat is szervezett effajta helyekre, épp az első tárlatát az Aranybika halljába. Később e tárlatok adnak okot az Üzemi Tárlatok rendezésére is.

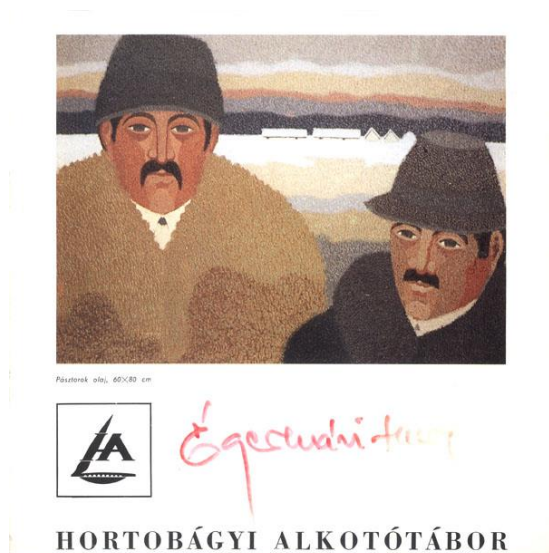
Nos, 1975 és 1976 nyarán megalakult a Hortobágyi Művésztelep, Tilles Béla festőművész vezetésével, ami igazából újrafogalmazása volt a XX. század első felében működő, Boromisza Tibor nevével fémjelzett közösségnek, akik felfedezték a Hortobágy szépségét a képzőművészet számára. Öt év kihagyása után, 1982-ben immár Hortobágyi Alkotótábor néven folytatódott a munka a Hortobágyi Fogadó közreműködésével, minden télen, s 1985-ben már külföldi alkotókat is fogadott a tábor. Az Alkotótábor vezetésére 1982-től Égerházi Imrét nevezte ki a vállalt, aki egészen haláláig foglalkozott is a szervezési munkákkal.³² Az Alkotótábor 2009-ben megszűnni látszott, ám 2012-től újjáéledve a Káplár Miklós Nemzetközi Alkotótábor nevet viseli.³³

³⁰ HUPUCZI LÁSZLÓ: *Bevezető* in.: ÉGERHÁZI IMRE (SZERK.): *Hortobágyi Művésztelep 1975-1976, Hortobágyi Alkotótábor 1982-1989 10 éve* Debrecen: a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata vámospércsi nyomdája, 1989, 5-11.

³¹ Égerházi Attila közlése alapján.

³² ÉGERHÁZI IMRE (SZERK.): *Hortobágyi Művésztelep 1975-1976, Hortobágyi Alkotótábor 1982-1989 10 éve*. uott.

³³ HARMATI EDINA: *Újjászületett a Hortobágyi Alkotótábor* (Polgár Portál) <http://www.polgarportal.hu/kuzdoter/magyarorszag/1603-ujjaszulett-a-hortobagyi-alkototabor> Letöltés dátuma: 2014. november 19.

11. A Hortobágyi Alkotótábor évenként megjelent katalógusa Debrecen, 1989

12. A festő képeivel, Hajdúböszörmény, 1984

Egy másik művészeti csoportosulásnak is a vezéregyéniségévé vált, mert 1964-ben alapító tagja lett az amatőröket és hivatásos festőket is tömörítő Hajdúböszörményi Nemzetközi Művésztelepnek, ahol harminc éven keresztül dolgozott, és elmondása szerint itt tanulta a legtöbbet. Valamint az 1970-es évek elejétől húsz éven keresztül vett részt az Üzemi Tárlatok kiállítás sorozaton, amelyet az utolsó tíz évben már ő vezetett.³⁴

Égerházit egyébként a határon túli magyar művészek patrónusaként tartják számon. (Például ő hívta meg személyesen az erdélyi magyar alkotókat Hajdúböszörménybe). Művésztelepeihez hazai festők, fotósok, grafikusok épp úgy csatlakoztak, mint a világ minden tájáról jövő külföldi művészek, így holland, francia, svéd és más nemzetiségűek. Megpróbált nyugodt alkotói légkört létrehozni a kiállítási lehetőség, katalógusok, s anyagi támogatás, kapcsolatépítés mellett. Saját szülőföldjét, vidékét e művészeti szervezéseken keresztül bekapcsolta a nemzetközi vérkeringésbe. S ő maga is számtalan lehetőséghez jutott ezáltal.

Szülővárosában is próbálta előmozdítani a művészeti életet. Kezdeményezés után nagy szerepet játszott a Hajdúhadházi Galéria létrehozásában. Városa e fáradságot, valamint művészeti és szervezői munkásságát 1992-ben díszpolgári címmel jutalmazta.

³⁴ CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása*, szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 43

5.2 Alkotói munkássága

Rengeteg alkotás köthető a nevéhez. Több mint kétezerre tehető az élete során elkészített hol remek, hol kevésbé kvalitásos munkája. Hivatalosan dokumentált azonban 810 darab³⁵, ami még így is hatalmas számnak mondható. Igazából grafikus és festőművész volt egyben. Valahogy nem billen a mérleg nyelve a festészet javára, mert grafikus énjét átülteti a festészetbe. Ahogy az már korábban tárgyalásra került, a grafikai technikából, a monotípiából alakította ki festészeti stílusát. Nos, az tény, hogy a lakóhelye, a környezete, a táj befolyásolta festészetét. Mint ahogy mondhatjuk, hogy Egry József a „Balaton festője”, Petőfi Sándor az „Alföld költője”, úgy Égerházi a „Hortobágy festője”. Munkásságába beleszővi a hajdúság motívumrendszerét, és előszeretettel festi meg a környék neves alkotóit (Csokonai Vitéz Mihályt, Krúdy Gyulát) és közembereit (betyárokat, pásztorokat, hajdúkat, csikósokat.) Gyakran merített a népi művészetből, és emelte át a jelképeit képeire. S a Hortobágy oly jellegzetes elemét, a gémeskutat is számtalan képén láthatjuk. Megörökíti a hajdúvárosok házait, templomait, temetőt is. Ám nem csak a Hortobágyon érzi magát otthon, erdélyi tájképeket is felfedezhetünk életművében, s később utazásai révén kibővült a témáinak tárháza. Korai alkotói munkásságában felbukkannak szocreál jellegű képek is. Közel 60 éves alkotómunkája során képeinek témája viszonylag állandónak tekinthető. Nagyobb változás festészetében nem található, inkább folyamatos apró lépésekkel jut el egy adott szintre, s amikor megért művészete, már nem halad tovább, hanem a festészet szeretetéből táplálkozva fest és fest...

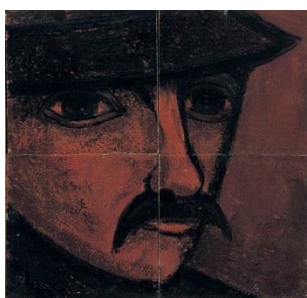
Égerházi Imre: Kaszáló férfi

Először, mind minden művész esetében, realista képei születtek. Gyermekkorától az 1960-as évig különíthető el első korszaka, melynek témái főleg a környezetéből adódnak, a látványt alapul vevő portrék, tájképek, virágcsendéletek, és a falusi nép mindennapjait, illetve Debrecen város történéseit (600 éves város Debrecen, Tanácsköztársaság úti építkezés) bemutató életképek. Ezek főleg naturalisztikus jellegű képek, viszont egy-egy alkotáson már erőteljesen megjelenik a formák és színek summázottsága, utalva a későbbi érettebb és

³⁵ CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása*, szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen 2006, 24.

összetéveszthetetlen stílusával. E korszak művei között található a tanárai hatására alkotott expresszívebb hatású művek. (Lány a temetőben, 1950-es évek). Korai időszakára jellemző az is, hogy szocreál témákat jelenít meg különböző művészeti hordozókon. Ezek a képek általában a munkásembereket ábrázolják oldottabb stílusban. (pl. Krumpli szedő, Aratás, Kaszáló férfi) Ezen időszakban még technikai repertoárja elég csekély: olajfestmények, monotípiák, rajzok és vegyes technikával készült képek készültek. Inkább a monotípiái oldottabbak, festőiebbek, az olajfestményei inkább pontos megfigyelésről árulkodnak, pontos, részletgazdag kidolgozásúak, a későbbiekhez képest még iskolás szinten állnak és amatőrök.

Az 1960-as években már az előző témakörök mellett megjelenik a városi tájképek, életképek, utcarészletek sora. Ezen években is jelen van a szocreál alkotóstílus helyenként (Munkások, Favágók). Erőteljes kontúrok kezdenek megjelenni eme korszakában. A formák már sokkal egyszerűbbek, a színek használata is visszaszorul, de nem éri el a monokromitást, csupán egy-egy alkotáson. Viszont színvilága nagy részben komor. Stílusa még nem egységes. Megjelennek azonban új technikai kifejezőmódok, mint a csempére készült formalkid (Pár, Paraszt legény, Kendős lány... stb.), linómetszés (Gyász, Vásár a vadasnál II), és egyszerű, figurális ábrázolású mozaik. Az új technikai tudása tanárainak és főleg művésztelepi részvételének volt köszönhető. Az 1960-as évek közepéről egy sor olyan képet találhatunk, amely alátámasztja azt a saját állítását, hogy néhány képe „Hollósra sikeredett”. Például a Tanya vagy a Hortobágy című képei vastagon felvitt expresszív ecsetkezelésről tesznek tanúbizonyságot. Érdekes az a tény is, hogy ebben a periódusban, egész pontosan az 1960-es években használt csak vásznat.³⁶ Első ilyen hordozófelületét 1964-ben kapta a Hajdúböszörményi Művésztelepen.³⁷ Később csak farostlemezre dolgozott.

14. Égerházi Imre: Paraszt legény

15. Égerházi Imre: Öregség

16. Égerházi Imre: Születelő nő

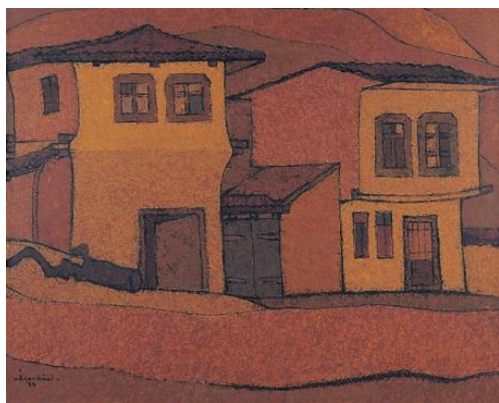
17. Égerházi Imre: Tanya

³⁶ Égerházi Attila közlése alapján 2014. október.

³⁷ SZUROMI LAJOS: *Honnan Hová ... - Sorstörténetek - Égerházi Imre* Debrecen, 1999, 11.

<http://www.derimuzeum.hu/letolt/Szuromi/Szuromi.html#honnanhova> Letöltés dátuma: 2014. október 21.

Az 1970-es évek első felében látásmódja kitágul. Magyarország határain túlra jut el, és más népek és tájak világának ábrázolása már megjelenik a farostjain. Már megtalálja saját kifejezőmódját, de mindig kontúrozik a különböző formák, síkok határvonalán. Az is tény, hogy hiába találja meg egyedi kifejezőmódját, mert még az egész festészete kiforratlan. A képek légiessége elvész. Mértani vonalak és formák összességévé válik a tájkép vagy a csendélet. A színek monokrómba fordulnak. Barnák, okkerek, zöldek, és vörösek jelennek meg, az ég kék színe teljesen eltűnik. A képek joggal nevezhetők őszi színhatásuknak. A Sumeni ház, vagy a Naplemente című képei megtévesztően inkább hasonlítanak valami grafikai műalkotásra, mintsem festményre. Olyan, mintha színes linómetszést csodálnák. A sumeni házak egyébként erőteljesen megihletik a művészt. Ezek a képek vörös és barnás tónusúak némi okker felhasználásával. A fekete kontúrok belesimulnak a képi összhangba. A festmények igen jól szerkesztettek. A szögletes és íveltebb vonalak arányából és a sajátos képi világból jellegzetes művek születnek. A képek méretét illetően nem kicsinyek, általában a 80x100 cm-t közelítik meg. Égerházi ebben az időszakban szinte csak a festészetnek hódol, s néhanapján használja a monotípiát a jól megszokott csendéletek megalkotásához. Rajzai pedig vázlatok és tanulmányok, s elenyésző számban találhatók meg. Grafikai munkássága teljesen eltűnik eme években a monotípiát kivéve. Valamint háttérbe szorul a szocreál téma ábrázolása, és csak pár művén tapasztalható ez a vonulat. A monotípia technikája egyébként egész munkásságát átszövi. A művész elmondása szerint azért ragaszkodott a monotípiához, mert ez a technika sokkal lazább, oldottabb, mint az általa művelt festésmód. Tehát egyfajta kikapcsolódást jelentett számára, amikor a „véletlenre” bízhatta az alkotás nagy részét.³⁸ Érdekes azt is megfigyelni, hogy az 1950-es években készített virágcsendéletet ábrázoló monotípiája például semmiben sem különbözik egy 2000-ben kivitelezett ugyanilyen témájú képénél.

18. Égerházi Imre: Sumeni házak II

19. Sumeni tanulmányi út, 1975

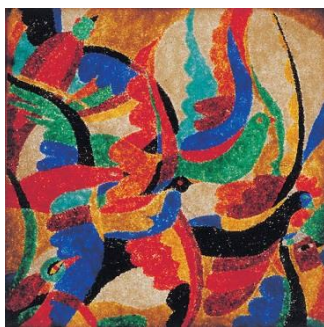
³⁸ Égerházi Imre interjúja – Monotípia festés 1998 http://www.egerhaziimre.hu/pictures/monotipia_festes.mpg
Letöltés dátuma: 2014. november 27.

Az 1970-es évek második felében már kezdi elhagyni a kontúrokat. Például a gyergyói tájat többször is megfesti ugyanabból a nézőpontból, de egyszer kontúros, erős színsávokkal, máskor pedig lazábban színfoltokkal ábrázolja a domboldalt. Fontos kiemelni, hogy egyre jobban egy síkba helyezi a különböző elemeket a képen. A kubizmus mellett feldereng a korszak képeit nézve a fauvizmus síkbeli világa. Ahogy Matisse-nál sem tudjuk eldönteni, például a híres Vörös desszert képen, hogy a fal, és az asztal hol válik el, úgy Égerházinál sem sejthető nagyon, hogy honnan indul az egyik-másik domboldal, hol kezdődik az ég, vagy csendéleteinél, éppúgy hol kezdődik az asztal és a fal. Festészetében megjelennek a népi motívumok, és a magyaros tárgykultúra is helyet kap farostjain (Kulacsos csendélet). Külföldi tájképek (Törökország, Lengyelország) sőt az ipari tájak (Ipari táj I., III.) is belekerülnek tematikájába, utóbbiak közelítenek az absztrakt konstruktivista felfogásmódhoz. Linómetszetek, litográfiák, monotípiák, olajképek, rajzok alkotják ezen időszak termékeny periódusát, mely több mint 200 képet ölel fel. Különlegesség, hogy a virágok, mint elemek feltűnnek a különböző témájú képeken a csendéletek mellett. Van, ahol ötvözi az utcarészletet a csendélettel, és van, ahol oda nem illő módon fest a képbe virágot. Ez által valami egészen különös népies jelleget sejtet.

Az 1980-as években színesebbé válik palettája, de csak a mozaik technikát illetően. Az ilyen kivitelezésű munkáin (Főnixmadár, Pulyka, Virágmotívum) meglehetősen nyers színeket és szíkontrasztokat használ. Megszokott olajfestményein is tapasztalható színbeli változás, túlnyomó többségében ezen alkotásokon csak hideg színek sorakoznak. A kékek és fehérek árnyalatai váltakoznak a változatos témájú képeken, de a barnás színvilág is visszaköszön még. A fekete hangsúlyos kontúrvonalak eltűnnek. Feltűnően sok képe készül - a 329 képe közül - téli tájat láttatva. (Ennek persze gyakorlati okai voltak, mert a Hortobágyi Alkotótábort télen rendezték meg). Olajképei mellett a linómetszésnek hódol még. De a két műfaj együtt jár, mert amit elkészít linóban, azt meg is festi. Az egyik műfaj a másik vázlata lesz. Keveset rajzol, rajzos vázlatai nem nagyon vannak. Ellenben pár önarcképet készít magáról ily hagyományos módon, ceruzával papírra. Valamint fontos kiemelni, hogy az átlagos méretű képek után lehetősége adódott ebben az évtizedben pannót festeni, melyek falnyi nagyságú muráliák. Emellett nagy változás akad a tájkép perspektívájában. Nem egy képet fest felülnézetből. (Finn ország felülről I., II., Magyarország felett) Ezek a képek – ha nem látnánk a címeket – nonfiguratív, absztrakt alkotásoknak tűnnek. Elmondható, hogy az 1980-as évektől már stagnál a művész a fejlődésben. Kialakul teljes mértékben az festői szemléletmódja, melyen nem fog változtatni a következő évtizedekben.

20. Égerházi Imre:
Magyarország felett

21. Égerházi Imre:
Madarak

22. Égerházi Imre:
Téli táj

A 90-es években a művészt már nem köti a munka, immár „nyugdíjas”. Alkotói munkásságában nincs nagy változás, folytatja a már kiforrott alkotási struktúrát. Életében történt sorsfordító esemény következtében azonban egyfajta látomások sorozatát festi meg, és nagyobb hangsúlyt kap a misztikum és a vallásos jelleg. (Többször a klinikai halál állapotába kerül, de visszatér az életbe. Abban az állapotban látomásai támadtak, egész pontosan 9 darab, amit Látomás és Álom címeken fest meg.) A látomás sorozata, melyet főként 1989/90-ben alkot, hideg, kék színekben pompázik. A festmények struktúrája zaklatottabb a többi képéhez képest, s érződik rajtuk valamiféle félelem. A sorozat egy másik világot szeretne megjeleníteni, ami zavaros és misztikus. Az alakok egy szürreálisnak ható térben kavarnak. Megjelennek különböző növényi motívumok, de igazából a figurákra helyezi a hangsúlyt a művész. A művészre jellemző képi megszerkesztettség ugyan jelen van ezeken a műveken, de mindegyik képe zavaros és bizonytalan hat. Emellett vallással kapcsolatos képeinek számai is megemelkedett az 1990-es években (Szerzetesek, Izzó kereszték, Pannonhalma ezer éve). Ezen kívül egészen haláláig a hozzá közel álló környezet, táj a festészeti témája (Főleg gyergyószárhegyi, verhovinai, csiki, hajdúsági, franciaországi és további tájak), s ezen alkotó évtizedeiben újra és újra elkészült virágcsendéletek, portrék, életképek, népi, kulturális ihletésű művek is mind-mind jelen vannak.³⁹

³⁹ <http://www.egerhaziiimre.hu/fotoalbum.php> Alkotói munkássága az Égerházi Imre festőművész honlapjának Fotóalbumában szereplő képek alapján került összegzésre Letöltés dátuma: 2014. október 16.

23. Égerházi Imre: Látomás V. Fény előtt

24. Égerházi Imre: Álom II. Visszatérés

Utolsó periódusában még üvegmozaikokat is készített (Kakas, Főnixmadár, Kehely) és rajzolt is (Regéc 2, Hajdúsági táj). Valamint elkészítette nagyméretű pannóit is a Hajdúk I. című munkáján felbuzdulva. Így születnek meg a Hajdúk II., 100 éves az iskolám, Vervinisi pannó, Magyar mondák, legendák, s Móricz és világa című jelentős alkotásai. Pannói bár nagy jelentőségűek, festészeti szempontból tekintve kompozíciójuk túl merev. Az alakok sokasága a maga mozdulatlan, sík és sematikus egyszerűségében ugyan megtölti a teret, de ezáltal elveszítik az Égerházi féle képi harmóniát.

25. Égerházi Imre: Vervinisi pannó

5.3 Festészeti technikája

Fontos megemlíteni, hogy az előző részben taglalt technikája hogyan is készült. 1970-es években elhalványuló kontúrozása onnan adódott, hogy a felületre ecsettel felfestette a kép főbb vonalait (körülbelül 1975-ig), amik meg is maradtak a képeken. Ám a festő használt az ecseten kívül más eszközt is a festéshez, ami végül háttérbe szorította a hagyományos festékfelvivőt. Ez volt az ún. „spakli” vagy „spakni” (Borsod-Abaúj-Zemplén megyei

névváltozata a „spaknyi”)⁴⁰, mely festékkaparóként, festék-spatulyaként definiálható. Az eszköz fanyelű, és általában nyújtott paralelogramma alakú fémből áll. Ez az eszköz volt a titok kulcsa, mellyel felhelyezte a festéket és vissza is szedte. Az eszköz anyagi adottságaiból következtethető, hogy miért alakult ki a letisztult, síkszerű rendszer a képeken. Briliáns tudás és türelem kellett, hogy egy ilyen robusztus eszközzel ilyen képi hatást lehessen elérni...

A hordozófelületről már esett szó, de érdemes megfigyelni, hogyan jutott el a farostig. Próbálkozott papírral, kartonnal, majd vászonnal, azonban ez utóbbit nem szerette, mert sérülékenynek tartotta, és alkalmatlan volt az általa művelt festésmódhoz. Egy ideig próbálkozott a deszkával, de a farost lett az igazi anyaga. A művész bevallása szerint ez az anyag időtálló, nem hullámosodik fel, nem kell utólagosan feszíteni, nem lyukad be. A farostlemezt sosem alapozta le, ehelyett a képen szereplő alapszíneket festette fel alapozásként.⁴¹ Alkotás közben nagyon gyakran zenét hallgatott, Kodályt, Bartókot, előadók repertoárját (Pavarotti, Domingo). Képeinek mérete igen változó volt egy adott nagyságon (általában 40x30, 50x70, 60x80) belül, a 100 cm-t nem lépte át csak pannóinál. Nem tudta finanszírozni a nagyobb felületeket.

5.4 Tájképfestészete

Égerházi eklektikus munkássága legkiemelkedőbb, legátfogóbb része a tájképfestészete. Számadatokkal mérhető és belátható, hogy a legkedveltebb témaköre volt, és alkotói munkássága és újtói szellemisége legjobban ebben a műfajban bontakozott ki. Az Égerházi Imre fia, Attila által szerkesztett weboldalon az archívumban a művész körülbelül 1450 alkotása tekinthető meg.⁴² Mivel ez az egyetlen gyűjtemény, mely elérhető és ilyen nagymérvű gyűjtés eredményeképp sok képet tartalmaz, tehát ezt vettem alapul egy statisztikai számításhoz. Persze a számítás csak hozzávetőleges, mert eltérő lehet, ki hova sorolja az egyes képeket. Nos, különböző csoportokat alkottam témakörönként. Így a szűkebb értelemben vett tájkép megközelítőleg 800 darab, míg az olyan tájkép, mely mellékalakokkal, emberábrázolással is kiegészített ezenfelül 153 darab, tehát majd ezer kép, mely valamiféle tájat ábrázol. A többi téma, mint a csendélet (általában virágszendélet: 153 kép), portrék (kb. 135 darab) és több alakos kompozíciók (életkép, csatakép stb. 130 darab) és egyéb témájú képek, melyek nem kategorizálhatók hagyományos tematikai műfajokba (látomások, álmok,

⁴⁰ Égerházi Attila közlése alapján, mely megerősítette családom emlékeit.

⁴¹ SZUROMI LAJOS: *Honnan Hová ... - Sorstörténetek - Égerházi Imre*, Debrecen, 1999. június 28. 12. <http://www.derimuzeum.hu/letolt/Szuromi/Szuromi.html#honnanhova> Letöltés dátuma: 2014. október 21.

⁴² <http://www.egerhaziiimre.hu/eletmu.php> Az archívum 1464 képet tartalmaz, de vannak képek, melyek többször is szerepelnek. Letöltés dátuma: 2014. október 16.

stb. 127 db.) Tehát a többi témakör arányosan oszlik el, míg a tájkép kimagaslik, mintegy hétszeresen. Egyébként megközelítőleg 3000 képről van dokumentáció, de szakmai minőségüket tekintve került fel az oldalra a kiválasztott 1450 kép. Ezen felül természetesen akad jó pár festmény, grafika, rajz, monotípiá, mely ismeretlen személyeknél, magánkézben található. Valamint rengeteg vázlatfüzet és grafikai jellegű feldolgozatlan munka egészíti ki az életművet. Így összességében megállapítható, hogy az életművet körülbelül 5000-10000 mű teszi ki. És persze a teljesség igénye miatt meg kell említeni azon műveket, melyek tönkrementek, - mint például a Vörös postakocsi, mely a debreceni Krúdy étterem átalakítása közben ment tönkre – vagy eltűntek, mint például a Hajdúk I. című nagy volumenű alkotás.⁴³

Európán belül számos táj, és környezet megihlette a művészt. Tudható Égerháziról, hogy csak azt festette, amit megtapasztalt, látott, és ami hatást gyakorolt rá. Ám a különböző tájakat igen hamar megkedvelte, s ahol járt, azt szinte mindig dokumentálta az ő sajátos képi kifejezőmódjával. Persze ahány táj, annyi szín és változás. S e tézis alapján el is különíthetők az egyes tájak megfestett reflexiói. Ugyan az egyes területek képei között nincs nagy eltérés, mégis ízbeli világuk különbözik. Mások a bulgáriai tájképek, és mások a hortobágyi képek. Kategóriákat állíthatunk az alapján tehát, hogy hol festett a művész: Alföldi tájképek, melybe bele tartoznak a debreceni, hajdúböszörményi, hajdúhadházi és további képek, s számos tanyasi, pusztai világot ábrázoló alkotások – erdélyi tájképek, – bulgáriai tájképek, – franciaországi tájképek, – lengyel tájképek, – finn tájképek, – kárpátaljai tájképek, – s egyéb tájábrázolások, annak alapján, ahol megfordult még élete során a művész.

„Rendszeresen járt Gyergyószárhegyre és Nagybányára (Románia). Erdélyi gyökerei miatt, az Alföld és a paraszti világ mellett, Erdély és az ottani emberek természettel vívott küzdelmei voltak kedvenc festői témái.

További nemzetközi művésztelepek, ahol Égerházi Imre jelentős időt töltött el (a teljesség igénye nélkül): Szabadka (Szerbia), Groznjan (Horvátország), Dubrinics, Kamjanka, Munkács (Ukrajna), Kazimierz, Lublin (Lengyelország), Potsdam (Németország), Kazimierz Dolny, Lublin (Lengyelország), Bessans, St. Michel (Franciaország).

Sok országban volt tanulmányúton: 1973-ban Sumenben (Bulgária), Klaipeda, Neringa (Litvánia), Jyvaskyla (Finnország)...”⁴⁴

⁴³ Égerházi Attila közlése alapján, mely ezúton is köszönök.

⁴⁴ Életrajz részlet Égerházi Imre festőművész honlapja alapján <http://www.egerhaziimre.hu/eletrajz.html> Letöltés dátuma: 2014. november 19.

Kompozícióinak közös jellemvonásai pontosan összefoglalhatók. A kép mindig gondosan megszerkesztett. Áttekinthető horizontális és vertikális vonalak kimért elegye. A színek kerülnek a rikító jelleget, ami miatt a képei nagy része visszafogottnak és néhol kissé egysíkúnak tűnik. A festő harmóniára törekszik és mindig leegyszerűsít. A perspektívát egyértelműen kerülni szeretné. Viszont minden képen érezhető a természetesség. Általában ezt úgy éri el, hogy tudatosan épít, „csíkozza” a képet különböző színű sávokkal, melyek hideg-meleg szíkontrasztokként sorakoznak. Ez a váltakozás jól megfigyelhető sok-sok képen. Legszembetűnőbb a Hortobágy I. (olaj, farost 50x60, 1989) című olajképén. Az egész ritmust még fokozza a keskeny és vastag színfoltok váltakoztatásával is. A szíkontraszton kívül a sötét-világos ellentétre is épp úgy építi képi világát. Az előtérben a legalsó, tehát tér szempontjából legközelebb lévő részt az esetek túlnyomó többségében sötét, erőteljes színnel festi, tehát végső soron figyelembe veszi az elő-, közép-,háttér akadémikus szabályait. Az egymásra építkező színsávokat általában ugyanazokkal a függőleges elemekkel töri meg, legyen szó gémeskútról, jellegzetes fákról, házakról. Az árnyékolás, vagy bármilyen tárgy árnyékának megfestése hiányoznak a képekről, ezzel is erősítve a kívánt síkbeli hatást. A geometrikus, mértani vonalakat szembeállítja az ornamentikás, hullámos, puha vonalakkal, amelyek az egyes színfoltok határait képezik. Tehát megállapítható, hogy a festmények, - nem csak a tájképeken, hanem az összes alkotásán – ellentétek sorozatából tevődnek össze, úgy hogy mégis az összes használt kontraszt ellenére harmóniát teremt, ami a legszembetűnőbb a képein. Munkájának lényegét talán Dr. Julow Viktor fogalmazza meg:

*"...Megőrzi a formák plaszticitását, de csupán a jelzés határáig. Alig mélyíti és távolítja a síkot. Minden esetben tisztázza számára mi a fontos, s egyedül ezt, ezeket hagyja meg. Amit meghagy, az mind hangsúlyos, mind követeli és megérdemli a kiemelést...
...Minden képnél egy-egy telt, mély, erős szín csendíti meg az alaphangot, s hozzá igazodik a többi. Gyakran csupán az árnyalatig, legföljebb a szorosán kapcsolódó rokon neműekig bontja széjjel a színeket. Tónusainak töménysége, illúziót keltő ereje, pontosan illeszkedik a kompozíció egészéhez. Nem pusztán rajzol, színez, hanem saját világát fejezi ki és ábrázolja...
...Szembetűnő vonása valami felelős komolyság, férfias mértéktartás. Stílusa szinte a lehető legszélsőségesebb határig leegyszerűsítő, egyúttal azonban kerüli az önkényes torzításokat. Az absztrakció nála a jellegzetesség kiemelése a festői élmény sűrítésére, lényegének*

megragadására szolgál, ezért mindig a felismerhetőség határán belül marad. Kompozíciójának természetes egyensúlyával, logikájával hat ránk...”⁴⁵

Jelentősebb egyéni kiállításainak helyszínei: Debrecen, Budapest, Groznjan (Istria), Hajdúhadház, Hajdúböszörmény, Vác, Karcag, Szolnok, Nagykanizsa, Hódmezővásárhely, Ózd, Hatvan, Kisújszállás, Leszno, Lublin (Lengyelország), Hortobágy, Keszthely, Püspökladány, Polgár.⁴⁶

Csoportos külföldi kiállításai közül a jelentősebbek: Moszkva, Ungvár, Munkács, Gyergyószárhegy, Nagyvárad, Kovászna, Potsdam, Jyväskylä, Thionville, Rodemack, Laon, Vervins, Hirson, St. Michel, Bréda, Essen, Lublin, Kazimierz, Premisly, Tokió, Toyama, New York, New Brunswick, Majdenek, Belgrád, Párizs, Neringa (Litvánia).

6. Összegzés

Égerházi Imre összességében magyar viszonylatban nem volt jelentős, kiemelkedő alkotó. Egy egyszerű, művészetszerető, egyéni, de kvalitásait tekintve kissé közepszerű alkotónak mondható visszatekintve pályájára. Mégis munkássága olyan alkotóról árulkodik, aki követte saját maga eszmei- és alkotórendszerét. A festészete mögött az értékteremtés, hazaszeretet és a hagyományörzés egyaránt megjelent. Az embereknek, a nézőknek alkotott, hogy örömet okozhasson a képeivel. A festészet szeretetéből táplálkozott, s ez a szeretet pozitív légkört teremtett a környezetében, amit érezhettek is azok, akik személyesen ismerték a művészt. Munkássága ambivalens: egyszerre régimódi, nehezen fejlődő, de újító, stílusos és egyedi a spaklis technikájának köszönhetően, ami értékessé és értékelhetővé teszi a művészt. Égerházi pályaképe összességében becsülendő, mert ugyan lehetőségei korlátozottak voltak élete során, s képzetlenül, nehéz anyagi körülmények közül indul, mégis a vidéki közeg ellenére elért egy alkotói szintet, és terebélyes életművet tudhatott magának. Emellett Égerházi Imre legkiemelkedőbb tevékenysége a művészetszervező munkája volt, mely vidéken nagyon nagy jelentőséggel bírt. Szervezői munkássága révén rengeteg kapcsolatra tett szert. Főleg a külföldi kapcsolati voltak jelentősek, s a határon túliak tisztelik is őt mai napig. Fontossága ilyen tekintetben kitűnik például a dolgozat legelején említett külügyminisztériumi

⁴⁵ DR. JULOW VIKTOR: *Égerházi Imre tárlata* in.: Alföld, Irodalmi és Művelődési folyóirat, Debrecen 1966.. XVII. évfolyam 4. szám http://www.egerhaziimre.hu/kritikakmeltatasok/jv_a_66_4.html Letöltés dátuma: 2014. november 19.

⁴⁶ *Égerházi Imre életrajza* <http://www.egerhaziimre.hu/eletrajz.html>

emlékkiállításból, vagy a pár évvel ezelőtt megrendezett budapesti Bolgár Kulturális Intézetben helyet kapó kiállításából. Egy kis ország követe volt, aki hirdette népe, magyarsága kincseit, és maga képviselte országát külföldön is. Halála után számos kiállítása nyílt meg. Galéria is felvette a nevét, mégpedig Hortobágy község kiállítóközpontja 2011-ben.⁴⁷ Sőt, Debrecenben a Dóczy Gedeon Gimnázium tanulói számára Égerházi Imre ösztöndíj kerül évek óta kiadásra, mely a pénzjutalom mellett lehetővé teszi a művész palánták első kiállítását. Itt tudják megmutatni először műveiket, és ez a momentum nagy lökést adhat pályájuk szempontjából.⁴⁸ Jövőre, 90 éves születésnapjának jubileumára nagyszabású posztumusz kiállítás⁴⁹ várható, mely méltó emléket állíthat az elhanyagolt, de méltán tisztelhető XX. századi festő művész számára.

⁴⁷ Balmazújváros Televízió –*Égerházi Imre a Hortobágy Galériában* 2011. 04. 29. adása
<http://www.balmaztv.hu/2011-04-29/6>

⁴⁸ Lekics Lilian 2008-as Égerházi Imre ösztöndíjas közlése alapján.

⁴⁹ Égerházi Attila közlése alapján, aki elmondása szerint szeretne egy életmű kiállítást létrehozni.

III. Felhasznált irodalom

1. *A Hortobágyi Alkotótábor*, katalógus, Debrecen: a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata Vámspércsi nyomdája, 1989
2. BÉNYEI JÓZSEF (SZERK.): *Égerházi Imre virágcsendéletei Hajdú-Bihari költők versei a virágokról*, Debrecen: a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata Vámspércsi nyomdája, 1999, ISBN 963 7925 42 2
3. BÉNYEI MIKLÓS: *A felszabadult Debrecen sajtója (1944 október-1945 április)* I. rész, in: GAZDAG ISTVÁN (SZERK.), *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve X.*, 198, 59-69. <http://www.hbml.archivportal.hu/data/files/144701208.pdf>
4. *Bíró Lajos festőművész kiállítása*, katalógus, Debrecen: Szabadság Lapnyomda, 1970
<http://jadox.meliusz.hu/jadox/portal/displayImage.psm?docID=403066&secID=11286>
5. BÍRÓ LAJOS: *Képzőművészeti Szervezkedés Debrecenben, 1945-1949*, in: GAZDAG ISTVÁN (SZERK.), *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Évkönyve VII.*, 1980
6. CSÖSZNÉ SZATMÁRI SZILVIA: *Égerházi Imre festőművész bemutatása*, szakdolgozat, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen, 2006
7. DR. ECSEDI ISTVÁN, DR. SÓREGI JÁNOS (SZERK.): *Jelentés, Debrecen szabad királyi Város Déry Múzeumának 1930. évi működéséről és állapotáról (A Múzeum berendezésének és megnyitásának története)*, Debrecen: Városi Nyomda, 1931, 1-3.
8. DR. JULOW VIKTOR: *Égerházi Imre tárlata*, in: *Alföld*, Irodalmi és művelődési folyóirat, Debrecen, 1966., XVII. évfolyam, 4. szám
http://www.egerhaziimre.hu/kritikakmeltatasok/jv_a_66_4.html
9. ÉGERHÁZI ATTILA (SZERK.): *Az Alföld szülötte külföldön-határokon túl Égerházi Imre festőművész szemével*, Budapest, Külgazdasági és Külügyminisztérium - 2014.09.19.-2014.12. 15., kiállítási katalógus, Budapest: Gramy-H Kft. Kiadó, 2014

10. ÉGERHÁZI IMRE (SZERK.): *Hortobágyi Alkotótábor 1975-1976, Hortobágyi Mvésztelep 1982-1989 10 éve*, Debrecen: a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata vámospércsi nyomdája, 1989
11. ÉGERHÁZI IMRE: *Krétától a palettaig* - önéletrajzi írás, 1992 www.egerhaziimre.hu
12. ÉGERHÁZI IMRE: *Hitvallásom* http://www.egerhaziimre.hu/eletrajz_hitvallasom.html
13. GAZDA LÁSZLÓ: *Találkozások (Válogatás 25 év kiállításmegnyitó beszédeiből)*, Debrecen, 2002
14. GAZDA LÁSZLÓ (SZERK.): *Tanulmányok Debrecen és a Megye felszabadulásának 40. évfordulója tiszteletére*, A Hajdú-Bihar megyei Múzeumok közleményei, Különlenyomat az 1983-84. kötet a Déri Múzeum Évkönyvéből, Debrecen, 1985
http://www.derimuzeum.hu/files/konyvtar/MEGY_HAJB_Hbmmk_43.pdf
15. HERBERT READ: *A modern festészet*, Budapest: Corvina, 1968
16. KOMISZÁR JÁNOS: *Színes paletta*, Debrecen, 2004
17. KOMISZÁR JÁNOS: *Újra „szóla” paraván - műterem mikrofonközelből*, interjú Égerházi Imrével, Debrecen 1999
http://www.egerhaziimre.hu/kritikakmeltatasok/komiszar_99.html
18. NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA: *A debreceni grafika két évszázada*, megnyitó beszéd a debreceni Ajtósi Dürer grafikusművészek alkotásainak kiállításának megnyitóján, Reményik Sándor Galéria 2007
<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,ParticleScreen.vm/id/3298>
19. SZÉKELY ANDRÁS (SZERK.): *A kubizmus (Válogatás a mozgalom dokumentumaiból)*, Budapest: Gondolat Kiadó, 1975

20. SZUROMI LAJOS: *Honnan Hová ...- Sorstörténetek - Égerházi Imre*, Debrecen, 1999.
június 28. <http://www.derimuzeum.hu/letolt/Szuromi/Szuromi.html#honnanhova>
21. VITÉZ FERENC (SZERK.): *Nézőpont* (Irodalom-Kultúra-Művészetek), Toronynapló
2007, II. évfolyam 20. és (9. kötete) Debrecen: ONIX Nyomda 2007. december, 30.o.
http://epa.oszk.hu/02100/02183/00007/pdf/EPA02183_NezoPont_09_2007_december.pdf
22. VITÉZ FERENC (SZERK.): *Nézőpont* (Irodalom-Kultúra-Művészetek), Kalendárium
folyóirat 2009 (IV. évfolyam) 20. és 21-22 kötete, 2009/ január, február

IV. Képjegyzék

1. Égerházi Imre és családja a mogyoróskai alkotóház tornácán, 1997, fotó, saját felvétel
2. Mogyoróska utcaképe jobbra a művész alkotóházával, 1990-es évek, képeslap
3. Égerházi Imre és családja, 1928, fotó <http://www.egerhaziimre.hu/fotoalbum.php>
4. Égerházi Imre: Holló László, 1967, filctoll, papír, 20x15 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
5. Holló László: Tanyán, 1943, olaj, fa 60x73 cm In: Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században, Budapest: Corvina 1975, 23.
6. Veress Géza: Tisza, olaj, In.: Gazda László: *Találkozások (Válogatás 25 év kiállításmegnyitó beszédeiből)* Debrecen, 2002, 165.o
http://www.derimuzeum.hu/files/konyvtar/MEGY_HAJB_Hbmmk_56.pdf
7. Menyhárt József: Elhagyott udvar, olaj, In: Gazda László: *Találkozások (Válogatás 25 év kiállításmegnyitó beszédeiből)* Debrecen, 2002, 163.
http://www.derimuzeum.hu/files/konyvtar/MEGY_HAJB_Hbmmk_56.pdf
8. Égerházi Imre: Mogyoróska, 1989, olaj, farost, 59x58 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
9. Égerházi Imre: Zempléni nyár, 2001, olaj, farost, 60x65 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
10. Égerházi Imre: Boldogkőváralja, 1984, olaj, farost, 80x100 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
11. A Hortobágyi Alkotótábor évenként megjelent katalógusa előlapja, Debrecen, 1989
http://www.egerhaziimre.hu/kiallitasok/1998_leczna/1998_leczna_index.html
12. A festő képeivel, Hajdúböszörmény, 1984, fotó <http://www.egerhaziimre.hu/fotoalbum.php>
13. Égerházi Imre: Kaszáló férfi, 1950-es évek, olaj, papír, karton, 42x34 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
14. Égerházi Imre: Paraszt legény, 1966, formalkid, csempe, 30x30 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
15. Égerházi Imre: Öregség, 1968, linómetszet, papír, 26x21,5 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
16. Égerházi Imre: Szüretelő nő , 1960-as évek, mettlachi, mozaik, 99x68 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
17. Égerházi Imre: Tanya, 1965, olaj, papír, 24x38 cm <http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
18. Égerházi Imre: Sumeni házak II, 1974, olaj, farost, 80x100 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
19. Sumeni tanulmányút, 1975, fotó, <http://www.egerhaziimre.hu/fotoalbum.php>

20. Égerházi Imre: Magyarország felett, 1983, olaj, farost <http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
21. Égerházi Imre: Madarak, 1980-as évek, üvegmozaik, 51x51 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
22. Égerházi Imre: Téli táj, olaj, farost, 50x70 cm <http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
23. Égerházi Imre: Látomás V. Fény előtt, 1989, olaj, farost, 60x80 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
24. Égerházi Imre: Álom II. Visszatérés, 1990, olaj, farost, 60x80 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>
25. Égerházi Imre: Vervinsi pannó, 1998, olaj, falemez, 400x600 cm
<http://www.egerhaziimre.hu/eletmu.php>